

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سیاستهای پولی، اعتباری و ارزی

خروج غیرتورمی از رکود

دکتر ولی اله سیف

رئیس کل بانک مرکزی

مرداد ماه ۱۳۹۳

- وضعیت اقتصادی دولت پیش از دولت یازدهم
- وضعیت اقتصادی کشور یک سال پس از دولت یازدهم
- سیاستهای پولی خروج از رکود اقتصادی
- سیاستهای اعتباری خروج از رکود اقتصادی
- سیاستهای ارزی خروج از رکود اقتصادی
- سایر سیاستها
- جمع بندی

وضعیت اقتصادی کشور پیش از دولت یازدهم

➤ **تورم بالا و شتابان:** نرخ تورم نقطه به نقطه در خرداد ماه سال ۱۳۹۲ به **۴۵/۱ درصد** رسیده بود. در این مقطع نرخ تورم متوسط ۱۲ ماهه معادل **۳۵/۹ درصد** بود.

➤ **رکود عمیق اقتصادی:** رشد اقتصادی کشور از فصل آخر سال ۱۳۹۰ منفی شده بود. رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۱ به **۶/۸- درصد** رسیده بود.

➤ **تلاطم در بازار ارز:** متوسط نرخ دلار در بازار آزاد از **۱۰۶۰۱ ریال** در سال ۱۳۸۹ به **۳۱۷۴۸ ریال** در یک ساله منتهی به تیرماه سال ۱۳۹۲ رسیده بود. علاوه بر افزایش، نوسانات نرخ ارز نیز در سطح بسیار بالایی قرار داشت که در مجموع شرایط بسیار نامطلوبی را برای فعالین اقتصادی ایجاد نموده بود.

➤ **پیش‌بینی ناپذیری وضعیت اقتصاد:** روند فزاینده تورم و تلاطم در بازار ارز، پیش‌بینی تحولات آتی اقتصاد را به ویژه برای فعالیت‌های مولد دشوار نموده بود و ریسک‌های تصمیم‌گیری را به شدت افزایش داده بود.

وضعیت اقتصادی کشور یک سال پس از استقرار دولت یازدهم

➤ **کنترل فشارهای تورمی:** نرخ تورم نقطه به نقطه در مسیر کاهش مستمر به $۱۴/۶$ درصد در تیر ماه سال جاری رسیده است. نرخ تورم متوسط ۱۲ ماهه نیز به $۲۵/۳$ درصد در تیرماه سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

➤ **خروج اقتصاد از حوض رکود:** بر اساس برآوردهای اولیه، رشد تولید ناخالص داخلی از $۶/۸$ - درصد در سال ۱۳۹۱ به $۱/۹$ - درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است.

➤ رشد شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی از $۹/۰$ - درصد در سال ۱۳۹۱ به $۴/۱$ - درصد در سال ۱۳۹۲ رسید. نکته مهم این است که شاخص مزبور در سه ماهه چهارم سال ۱۳۹۲ نسبت به سه ماهه سوم این سال معادل $۲/۹$ درصد رشد داشته است.

➤ تولید انواع خودرو در سه ماهه اول سال ۱۳۹۳ نسبت به دوره مشابه سال قبل $۷۹/۸$ درصد رشد داشته است.

وضعیت اقتصادی کشور یک سال پس از استقرار دولت یازدهم

➤ **برقراری ثبات در بازار ارز:** در یک ساله منتهی به تیرماه سال ۱۳۹۳، نرخ ارز علاوه بر کاهش با نوسانات به مراتب پایین‌تری همراه بوده است.

➤ آثار مثبت این تغییر شرایط در بازار ارز نه تنها در کاهش شتاب افزایش قیمت‌های داخلی کالاها و خدمات محسوس بود، بلکه سبب شد از میزان ریسک مربوط به فعالیت‌های تولیدی، تجاری و سرمایه‌گذاری که وابستگی قابل توجهی به ارز دارند نیز به میزان زیادی کاسته شود.

➤ **کنترل انتظارات تورمی:** برقراری ثبات نسبی در نرخ ارز - به عنوان یک متغیر اساسی در شکل‌دهی به انتظارات تورمی - زمینه بهتری را برای کنترل انتظارات تورمی فراهم ساخته است.

➤ **ارتقای پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد:** کنترل فشارهای تورمی و ایجاد ثبات در بازار ارز، شرایط بهتری را برای ارزیابی ریسک‌های سرمایه‌گذاری و تولید فراهم ساخته است.

موفقیت بانک مرکزی در مدیریت بازار ارز

(ریال/درصد)

تحولات بازار ارز کشور در یک ساله منتهی به تیرماه

تغییرات	1393	1392	
-2.6	30931	31748	متوسط نرخ دلار در بازار آزاد
-16.0	33443	39800	حداکثر نرخ دلار
-76.7	1221	5239	انحراف معیار
-12.6	3.95	16.50	ضریب تغییرات ⁽¹⁾

1- محاسبه تغییرات ضریب تغییرات به واحد درصد است و تغییرات سایر موارد به درصد می باشد

بخش اول:

سیاستهای پولی خروج از رکود اقتصادی

بازبینی در مولفه‌های اساسی سیاست پولی

- بازنگری در سیاستهای پولی با التزام به پیش‌شرطهای “تحقق اقتصاد مقاومتی” و “خروج غیرتورمی” از رکود اقتصادی پیش از ابلاغ بسته سیاستی دولت.
- بازبینی مولفه‌های مهم سیاست پولی توسط شورای پول و اعتبار در اوایل تیر ماه سال جاری.
- ✓ تایید توافقات بانکها در خصوص سقف نرخ سود سپرده‌های بانکی از سوی شورای پول و اعتبار.
- ✓ واگذاری شرایط انتشار اوراق گواهی سپرده (عام و خاص) به بانک مرکزی.
- ✓ تعیین سقف نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی و شرکتهای لیزینگ در سطح ۲۲ درصد.
- ✓ نرخ سود تسهیلات خرید مسکن از محل اوراق گواهی حق تقدم و صندوق پس‌انداز مسکن به ترتیب معادل ۱۶ و ۱۴ درصد تعیین شد.

بازبینی در مولفه‌های اساسی سیاست پولی

✓ نسبت سپرده قانونی بانکهای تجاری به صورت یکسان برای انواع سپرده یکسان شد. (۱۳/۵ درصد)

✓ نسبت سپرده قانونی بانکهای تخصصی و شعب مناطق آزاد بانکها در سطح حداقل قانونی آن (۱۰ درصد) باقی ماند.

✓ نسبت سپرده قانونی سپرده‌های قرض الحسنه پس‌انداز در سطح حداقل قانونی آن (۱۰ درصد) باقی ماند.

✓ نرخ سود اوراق مشارکت شرکتهای دولتی، شهرداری‌ها و دولت در حد ۲۲ درصد تعیین گردید.

✓ ممنوعیت بازخرید قبل از رسیدن اوراق مشارکت منتشره توسط بانک ناشر و انتقال معامله دست دوم

اوراق مذکور به بورس اوراق بهادار.

الزامات سیاستگذاری پولی

❖ لزوم صیانت از موفقیت‌های به دست آمده در زمینه کنترل نرخ تورم

❖ لزوم حفظ ثبات ایجاد شده در بازار ارز:

✓ کنترل انتظارات تورمی

✓ کاهش نااطمینانی‌های سرمایه‌گذاری و تولید

✓ حفظ جذابیت سرمایه‌گذاری در بازار پول و تقویت توان واسطه‌گری مالی بانکها

❖ پرهیز از بروز ناسازگاری زمانی سیاست پولی: لزوم توجه به تاخیر زمانی میان رشد

نقدینگی و نرخ تورم در تنظیم سیاستهای خروج از رکود اقتصادی.

سیاستهای پولی خروج از رکود

➤ سیاستهای خروج از رکود در حوزه پولی و بانکی باید از طریق سیاستهای پولی منضبط و سیاستهای اعتباری هدفمند با الزام پایبندی به مهار تورم دنبال شود.

➤ باید یادآور شد کاهش نرخ تورم، کنترل انتظارات تورمی و ثبات بخشی به بازار ارز مهمترین آثار مثبتی بوده که در نتیجه سیاستهای مثبت بانک مرکزی برای تولید ایجاد شده است.

➤ در این صورت لازم است سایر سیاستهای پیشنهادی در خصوص حمایت از تولید و تسریع در خروج از رکود نیز با مولفه اساسی رعایت انضباط پولی سازگار باشند:

✓ سیاستهای مالی

✓ سیاستهای اعتباری

✓ سیاستهای ارزی

بخش دوم:

سیاستهای اعتباری خروج از رکود اقتصادی

برآورد توان تسهیلات دهی بانک‌ها در سال ۱۳۹۳

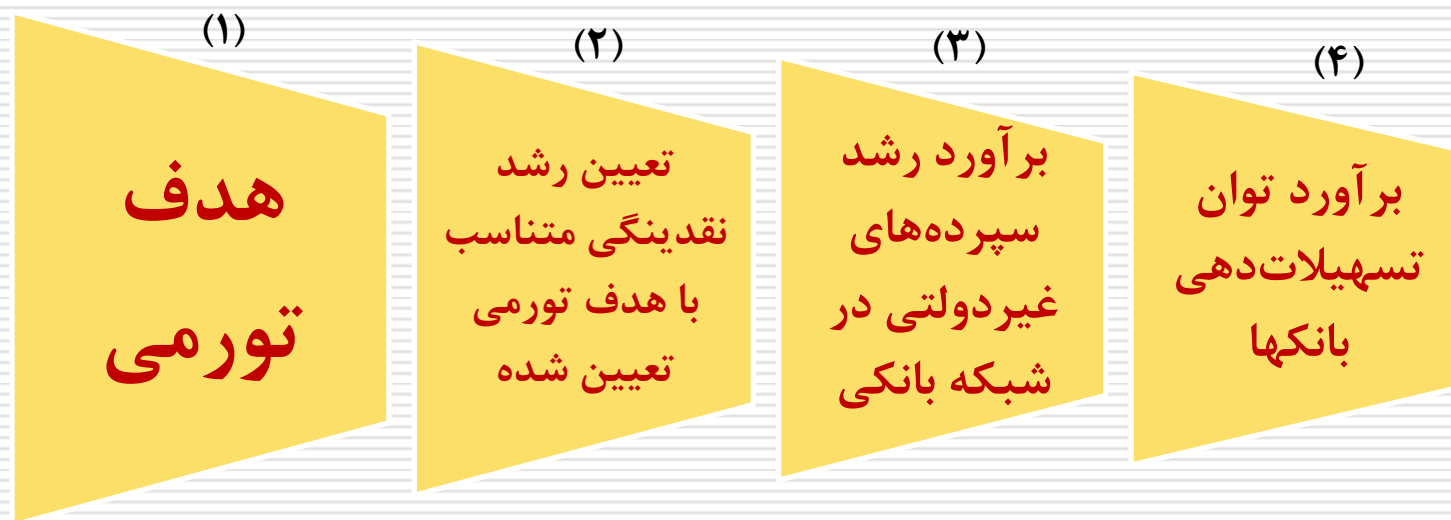
منابع جدید
(افزایش
سپرده‌های بخش
غیر دولتی پس از
کسر الزامات
قانونی)

تسهیلات قابل
پرداخت شبکه
بانکی

وصولی از محل
بازپرداخت
تسهیلات گذشته

برآورد توان تسهیلات دهی بانکها در سال ۱۳۹۳

➤ توان تسهیلات دهی شبکه بانکی در سال ۱۳۹۳ در حدود ۲۴۵۰ هزار میلیارد ریال برآورد شده

است. پیش‌بینی می‌شود با اتخاذ راه‌کارهای تکمیلی، حجم تسهیلات پرداختی شبکه بانکی در

سال ۱۳۹۳ به حدود ۲۸۰۰ هزار میلیارد ریال افزایش یابد.

سیاست‌های اعتباری خروج از رکود اقتصادی

- توجه به توان تسهیلات دهی بانکها: لازم است در تنظیم سیاست‌های اعتباری به توان تسهیلاتی بانکها توجه گردد و از اعمال فشار بر بانکها برای اعطای تسهیلات بیشتر اجتناب شود.
- اولویت تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی: با توجه به ظرفیتهای خالی موجود، تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی در خروج از رکود موثرتر می‌باشند.
- پیش‌بینی می‌شود بازبینی نرخ‌های سود بانکی تاثیر معنی‌داری در تقویت واسطه‌گری مالی بانکها و افزایش انگیزه آنها برای تامین مالی سرمایه در گردش واحدهای تولیدی داشته باشد.
- تنوع بخشی به منابع تامین مالی اقتصاد به ویژه افزایش سهم بازار سرمایه در این زمینه باید مد نظر قرار گیرد.

راهکارهای پیشنهادی به منظور تقویت توان تسهیلات دهی بانکها

➤ افزایش توان تسهیلات دهی بانکها بدون اتکا به منابع بانک مرکزی با استفاده از روشهای زیر:

○ افزایش سرمایه بانکها

○ بازپرداخت بدهی بخش دولتی به بانکها و لحاظ این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

○ فروش داراییها و اموال مزاد بانکها (در محدوده زمانی ۳ سال برای سهام و و سرقفی و ۵ سال برای

اموال منقول و غیرمنقول مزاد بانکها)

○ الزام بانکها به کسب اطمینان از تامین حداقل ۲۵ درصد از منابع مالی مورد نیاز پروژه های

سرمایه گذاری از محل حقوق صاحبان سهام

راهکارهای پیشنهادی به منظور تقویت توان تسهیلات دهی بانکها

- منوط نمودن اعطای تسهیلات به **بنگاههای بزرگ** به ارائه **صورت‌های مالی حسابرسی شده**
توسط **حسابرس مستقل** عضو جامعه حسابداران رسمی کشور
- تسریع در ساماندهی به **مؤسسات اعتباری بدون مجوز** و گسترش حوزه پوشش بانک مرکزی
به این مؤسسات
- تشکیل **کمیته وصول مطالبات غیرجاری** در بانک مرکزی و بانکها
- تشکیل **دادگاه‌های تخصصی رسیدگی** به مطالبات غیرجاری بانکها

بخش سوم:

سیاستهای ارزی خروج از رکود اقتصادی

کارکردهای سیاستهای ارزی در خروج از رکود

➤ سیاستهای ارزی و تاثیرگذاری آن بر توان تولیدی بنگاههای اقتصادی

○ نرخ ارز

○ خدمات ارزی

➤ بانک مرکزی با اعمال مدیریت مناسب و همه‌جانبه، علاوه بر کاهش نسبی نرخ ارز، **دامنه نوسانات**

بازار غیررسمی ارز را در محدوده قابل قبولی کنترل نموده است.

➤ شواهد حاکی از این است که **مشکلات ارزی** واحدهای تولیدی عمدتاً به **تامین نقدینگی** مورد نیاز و

دشواری‌های نقل و انتقالات ارزی مربوط می‌شود.

سیاستهای ارزی خروج از رکود

➤ تامین نقدینگی مورد نیاز واحدهای تولیدی باید در حوزه سیاستهای اعتباری حل و فصل شوند و لازم است در چارچوب الزامات و رعایت اولویتهای موجود، بخشی از نقدینگی مورد نیاز بنگاهها از محل منابع بانکی تامین شود.

➤ فارغ از سطح نرخ برابری، دسترسی بنگاهها به خدمات ارزی نیز اهمیت دارد که در چارچوب رویهها و مقررات ارزی تبیین می شود.

✓ بازبینی مجموعه مقررات ارزی در ماههای نخستین استقرار دولت یازدهم.

✓ امکان گشایش بیشتر در زمینه مبادلات تجاری و ارزی با توجه به پیشرفت‌های حاصله در فضای مذاکرات بین‌المللی.

سیاستهای ارزی خروج از رکود

- اقدامات تنظیم شده در حوزه سیاست ارزی باید متناسب با پیش‌نیازهای یکسان‌سازی نرخ ارز صورت پذیرد. در عین حال باید توجه داشت که گذر موفقیت‌آمیز از نظام ارزی چند نرخ به نرخ ارز واحد، مستلزم رعایت ملاحظات متعددی و برقراری پیش‌زمینه‌های لازم است.
- بانک مرکزی به این طرح اصلاحی به مثابه مجموعه‌ای از اقدامات زمینه‌ساز در چشم‌انداز پیش‌رو و مشروط به تامین مولفه‌های گوناگون اقتصادی و سیاسی و در قالب بسته‌ای جامع و سازگار از اقدامات سیاستی می‌نگرد.
- در این بازه زمانی سعی خواهد شد تحولات نرخ ارز در بازار غیررسمی در دامنه قابل قبولی کنترل شود و زمینه لازم جهت اجرای یکسان‌سازی نرخ ارز پس از تامین پیش‌نیازهای لازم فراهم شود.

بخش چهارم:

سایر سیاستها

تسویه بدهی دولت و بانکهای دولتی به بانک مرکزی (مطابق لایحه پیشنهادی)

❖ به منظور اصلاح صورتهای مالی بانکها و تنظیم روابط مالی آنها با بانک مرکزی و ایجاد شرایط

لازم برای افزایش توان تامین مالی واحدهای تولیدی به بانک مرکزی اجازه داده می شود:

✓ از محل حساب مازاد حاصل از ارزیابی خالص دارایی های خارجی پس از تامین تفاوت ریالی تعهدات

ارزی قطعی با نرخ مرجع، ناشی از واردات کالاها و خدمات تا پایان سال ۱۳۹۱، باقیمانده را حداکثر به

میزان ۴۰۰ هزار میلیارد ریال به مصرف تسویه مطالبات بانک مرکزی از دولت، مطالبات بانک مرکزی از

بانکهای دولتی و مطالبات بانکها از دولت که تا پایان سال ۱۳۹۲ ایجاد شده اند، برساند.

✓ نحوه تخصیص و تسویه مطالبات مذکور توسط کمیته ای مرکب از رئیس کل بانک مرکزی، وزیر امور

اقتصادی و دارایی و معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور تعیین خواهد گردید.

سایر سیاستها

➤ اصلاح شاخص اخذ اعتبار از سوی بانک مرکزی

➤ تعیین تکلیف وضعیت واردکنندگانی که ۱۰۰ درصد هم ارز ریالی مبلغ واردات کالا را در هنگام گشایش اعتبار پرداخت نموده‌اند.

➤ تسری معافیت‌های مالیاتی بازار سرمایه به بازار پول (صکوک)

➤ تسهیل وصول مطالبات معوق بانکها از طریق اصلاح ماده مربوط به مزایده در قانون ثبت اسناد و املاک

➤ تشکیل کارگروه مشترک با قوه قضائیه برای پیگیری مسائل مشترک بین بانکها و دستگاه قضایی از جمله مطالبات غیرجاری بانکها و اجرای قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی.

➤ گسترش دامنه نفوذ کارتهای اعتباری برای خرید کالاهای بادوام تولید داخل

➤ استفاده از ظرفیت گواهی سپرده خاص در تأمین منابع مالی طرحهای تولیدی

سایر سیاستها

- سپرده‌گذاری از منابع صندوق توسعه ملی نزد بانک توسعه صادرات ایران حداقل به میزان یک میلیارد دلار در جهت تقویت صادرات غیرنفتی
- ایجاد شعب بانکهای ایرانی در گمرکات مرزی
- تقویت و توسعه شعب بانک های ایرانی در کشورهای هدف
- توسعه فعالیت لیزینگ با اولویت کالاهای بادوام و سرمایه ای
- تخصیص تسهیلات نظارت شده بانکی به خریداران کالاهای با دوام و سرمایه ای به روش اعتبار خریدار
- تاسیس صندوق مستقل پس انداز مسکن یا تشکیل موسسه تسهیلات و پس انداز مسکن از سوی بانکها در جهت تحرک بخشی به بخش مسکن.
- صدور مجوز تاسیس صندوق پس انداز مسکن در تمامی بانکها از سوی بانک مرکزی (مشروط به یارانه از محل منابع بودجه ای به منظور اطمینان از تعادل منابع و مصارف آنها).

- با توجه به ملاحظات موجود در خصوص تحولات آتی نرخ تورم، لازم است در حوزه سیاست‌های پولی کماکان بر رعایت انضباط پولی تاکید گردد.
- لازم است توان تسهیلات دهی بانکها در حد امکان با استفاده از روشهای منطقی افزایش یابد و با توجه به حجم قابل تحقق، در مورد استفاده از آن اولویت‌های مورد نظر تعریف شود.
- با توجه به ظرفیتهای خالی اقتصاد کشور، لازم است تامین سرمایه در گردش در صدر اولویت‌های سیاست‌های اعتباری قرار گیرد و هم‌زمان اقدامات لازم به منظور تقویت توان تسهیلات دهی بانکها مورد توجه قرار گیرد.

- با توجه به وضعیت کنونی نرخ ارز، برنامه‌های سیاستگذار در حوزه ارزی بر تسهیل دسترسی واحدهای تولیدی به خدمات ارزی متمرکز بوده و متناسب با گشایش‌های حاصله و کاهش محدودیتهای پیرامونی، مجموعه مقررات ارزی نیز مورد بازبینی قرار می‌گیرند.
- در حوزه سیاستهای ارزی جهت‌گیری کلی بانک مرکزی بر حفظ ثبات در بازار ارز و تسهیل دسترسی فعالین اقتصادی به خدمات ارزی متمرکز خواهد بود.
- اقدامات اجرایی در حوزه سیاستهای ارزی با توجه به ایجاد زمینه‌های لازم برای یکسان سازی ارز صورت خواهد پذیرفت. در عین حال، حصول به نرخ واحد ارزی و پایداری در آن، مستلزم حصول به شرایطی خواهد بود که در طول زمان حاصل خواهند شد.